

SLOVENSKÝ NÁRODNÝ ARCHÍV BRATISLAVA

**TAJOMNÍK ÚSTREDNÉHO VÝBORU KSS
FRANTIŠEK DVORSKÝ**

1958 – 1960

Čiastkový inventár

Ján Hučko

© Slovenský národný archív, Bratislava 2008

Úvod

František Dvorský sa narodil 25. apríla 1922 v Nových Zámkoch. Jeho otec bol záhradník, neskôr po roku 1938, po zabratí južnoslovenskej oblasti Maďarskom pôsobil ako inštruktor spolku Levente.

Po absolvovaní obchodnej akadémie v období od 1. júla do 3. októbra 1943 pracoval František Dvorský ako technický úradník v Šurianskom cukrovare v Šuranoch. Neskôr nastúpil na výkon vojenskej služby v maďarskej armáde najprv v Komárne, potom vo Veszpréme, vo výcvikovom tábore Jutaš. Priamo sa však bojových akcií nezúčastnil. V decembri 1944 z armády zbehol a až do oslobodenia sa ukrýval u rodiny svojej ženy v Šuranoch.

Do komunistickej strany vstúpil po oslobodení, v roku 1945. Od 1. októbra 1945 do 1. apríla 1946 pracoval opäť ako technický úradník v Považských strojárňach v Považskej Bystrici.¹ Môžeme konštatovať, že od tohto obdobia sa František Dvorský na pomerne dlhú dobu stal pracovníkom stranických orgánov na rôznych úrovniach.

Od 1. apríla do 1. augusta 1946 pôsobil vo funkcii tajomníka OV KSS v Považskej Bystrici. V roku 1947 absolvoval Ústrednú politickú školu KSS v Modre - Harmónii. V čase od 1. augusta 1946 do 1. júla 1948 bol vo funkcii tajomníka OV KSS v Nitre.

Od 1. júla 1948 do 1. mája 1951 pôsobil ako politický pracovník VII. oddelenia na Ústrednom výbore KSS. Išlo o oddelenie pre pôdohospodársku výrobu a výživu, predtým nazývané roľnícke oddelenie (roľoddel). František Dvorský zodpovedal za absolvovanie inštruktáží pracovníkov roľníckych oddelení na krajských sekretariátoch strany.² Neskôr z pozície organizačného referenta postúpil do funkcie vedúceho I. odboru – organizačno-politického. Ako vedúci organizačno-politického odboru oddelenia pre pôdohospodárstvo a výživu mal vo svojej pracovnej agende inštruovanie tajomníkov zodpovedných za problematiku pôdohospodárstva na krajskej a okresnej úrovni z hľadiska organizačno-politického, riešil otázky rozširovania roľníckej tlače, práce s mládežou, ženami a podobne.³

¹ Životopisné údaje sme čerpali z MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS – osobné spisy pracovníkov ÚV KSS – František Dvorský, arch. šk. č. 12; MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 847, zasadnutie P ÚV KSS, 7. 10. 1953; MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 974, zasadnutie P ÚV KSS, 21. 3. 1958

²MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1, zasadnutie S ÚV KSS, 28. 12. 1948

³ Bližšie o náplni práce oddelenia pozri MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 3, zasadnutie S ÚV KSS, 9. 7. 1949

Zároveň bol tajomníkom Komisie pre otázky poľnohospodárskej výroby, výkupu a distribúcie. Predsedom tejto komisie bol Dr. Gustáv Husák, členmi okrem Františka Dvorského boli Dr. Michal Falt'an, Dr. Jozef Šoltész, Karol Bacílek a Šimon Žbirka. Komisia bola zriadená uznesením na zasadnutí sekretariátu ÚV KSS dňa 9. júla 1949.⁴ Z tejto pozície však odišiel nedobrovoľne, v súvislosti s nástupom diskreditačnej kampane proti Dr. Gustávovi Husákovi, ktorý bol v tom období vo funkcii vedúceho oddelenia pre pôdohospodárstvo a výživu; „po odhalení Husáka bol z tejto funkcie uvoľnený, pretože neinformoval stranu o rôznych veciach, ktoré Husák v podnapilom stave hovoril o práci na roľníckom úseku. Za to bol odvolaný z aparátu ÚV KSS a poverený funkciou vedúceho tajomníka OV KSS v Malackách. Túto funkciu vykonával do 15. februára 1952 a vo funkcii sa osvedčil“.⁵

Po tomto období do konca augusta 1953 pracoval František Dvorský v úrade predsedníctva Zboru povereníkov vo funkcii referenta pre úsek poľnohospodárstva.⁶

Jeho druhý príchod do aparátu Ústredného výboru KSS sa viaže na dátum 1. september 1953. František Dvorský nastúpil do funkcie vedúceho VII. oddelenia pôdohospodárstva a lesov, ktorého náplň práce dôverne poznal zo svojho predchádzajúceho pôsobenia. Toto oddelenie, spolu s I. oddelením straníckych orgánov, ROH a ČSM, XIV. technickým oddelením a Komisiou straníckej kontroly riadil I. tajomník ÚV KSS Karol Bacílek. Približne o polroka na to, na zasadnutí predsedníctva ÚV KSS dňa 23. januára 1954 došlo k zmene del'by práce tajomníkov ÚV KSS a VII. oddelenie pôdohospodárstva a lesov z dôvodov „zanepoždnenia I. tajomníka ÚV KSS Karola Bacílka“⁷ prešlo do kompetencie tajomníka ÚV KSS Pavla Davida. Tajomník ÚV KSS Pavol David riadil II. oddelenie branné, bezpečnostné a štátnej administratívy, VII. oddelenie pôdohospodárstva a lesov, IX. oddelenie železníc, dopravy a spojov a XIII. hospodársku správu. V. oddelenie ľudových milícií z jeho kompetencie prešlo pod riadenie Karola Bacílka. K opätovnému zaradeniu už premenovaného oddelenia poľnohospodárstva a výkupu do kompetencie Karola Bacílka došlo na zasadnutí predsedníctva ÚV KSS dňa 3. júla 1954. Návrh novej organizácie oddelení na Ústrednom

⁴MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 3, zasadnutie S ÚV KSS, 9. 7. 1949

⁵ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 847, zasadnutie P ÚV KSS, 7. 10. 1953

⁶ Tamže

⁷ Bližšie o problematike pozri MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 855, zasadnutie P ÚV KSS, 23. 1. 1954

výbore KSS vychádzal najmä z odporúčaní a skúseností z Ústredného výboru KSČ v Prahe. Návrh, ktorý predložil I. tajomník ÚV KSS Karol Bacílek predpokladal zrušenie V. oddelenia ľudových milícií, ktoré by sa včlenilo do I. oddelenia orgánov strany, ROH a ČSM a vytvorenie dvoch samostatných oddelení; oddelenia kultúry a oddelenia plánovania a financií.⁸ František Dvorský vo svojej funkcii vedúceho oddelenia zostal.

VII. oddelenie poľnohospodárstva a výkupu ÚV KSS v tomto období pozostávalo z piatich odborov – odbor pre výstavbu JRD a poľnohospodársku výrobu, odbor štátne majetky, odbor mechanizácie pôdohospodárstva, odbor výkupu a odbor pre pôdohospodárske školy, výskum a vedu. K najbližším spolupracovníkom vedúceho oddelenia Františka Dvorského patrili napr. Juraj Bobota, jeho zástupca a príslušní vedúci odborov, František Krajmer, Ján Čížek, Vojtech Engel, František Fáber a Ján Kugler.⁹ František Dvorský vo funkcii vedúceho oddelenia ostal do konca apríla 1955. V období od 1. mája 1955 do 1. mája 1958 pôsobil vo funkcii vedúceho tajomníka KV KSS v Košiciach.¹⁰ Počas tohto obdobia v roku 1957 diaľkovo ukončil Vysokú školu hospodárskych vied v Bratislave.

Predsedníctvo ÚV KSS na svojom zasadnutí dňa 21. marca 1958 uznesením vyjadrilo súhlasné stanovisko „s uvoľnením vedúceho tajomníka KV KSS v Košiciach s. Františka Dvorského s tým, že po zjazde KSS bude schválený za tajomníka ÚV KSS“.¹¹ Ešte pred konaním zjazdu KSS, na zasadnutí predsedníctva ÚV KSS dňa 23. mája 1958 predložil I. tajomník ÚV KSS Karol Bacílek návrh rozdelenia „zodpovednosti tajomníkov“ za prácu jednotlivých oddelení ÚV KSS. V tomto návrhu František Dvorský ako tajomník ÚV KSS „zodpovedá“ za oddelenie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a za oddelenie spotrebného priemyslu, potravinárskeho priemyslu a výkupu, štátneho obchodu a spotrebných družstiev.¹² Vo funkcii bol František Dvorský oficiálne potvrdený na zjazde KSS v dňoch 16. – 18. mája 1958 a zároveň bol zvolený za kandidáta predsedníctva (byra) a člena Ústredného výboru KSS.¹³

⁸ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 867, zasadnutie P ÚV KSS, 3. 7. 1954

⁹ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 873, zasadnutie P ÚV KSS, 17. 9. 1954

¹⁰ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS – osobné spisy pracovníkov ÚV KSS – František Dvorský, arch. šk. č. 12

¹¹ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 974, zasadnutie P ÚV KSS, 31. 3. 1958

¹² MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 981, zasadnutie P ÚV KSS, 23. 5. 1958

¹³ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 51, A. Zjazdy, konferencie, A. VI. zjazd KSS, 16. – 18. 5. 1958

František Dvorský vo funkcii tajomníka ÚV KSS pokračoval v línii a skúsenostiach, ktoré získal počas svojho pôsobenia v stranických funkciách na rôznych úrovniach. V hlavnej miere išlo o metódy stranickej práce a ich aplikovanie v riadení poľnohospodárskej výroby, ako aj aktívny prístup pri riešení odborných problémov. Na zasadnutiach volených orgánov informoval o priebehu sezónnych poľnohospodárskych prác a výkupu obilia, informoval o problémoch, ktoré sa vyskytovali pri združstevňovaní v niektorých okresoch Slovenska. Konkrétne na zasadnutí predsedníctva ÚV KSS dňa 22. augusta 1958 analyzoval nesprávny prístup okresných stranických orgánov v okresoch Kysucké Nové Mesto a Čadca voči malým a stredným roľníkom odmietajúcim vstup do JRD. Predstavitelia strany v týchto okresoch spolu s funkcionármi národných výborov si vstup do JRD od roľníkov vynucovali hrubým násilím; roľníci, medzi nimi aj ženy boli niekoľko dní úplne izolovaní a zadržávaní príslušníkmi Verejnej bezpečnosti na ONV, kde boli podrobovaní hrozbám a psychickému týraniu.¹⁴

Dvorský v mnohých prípadoch predkladal správy a analýzy spolu s Michalom Chudíkom, ktorý bol členom predsedníctva (byra) ÚV KSS a poverenikom poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a zasadnutí predsedníctva ÚV KSS sa pravidelne zúčastňoval. V správach podávali informácie o priebehu politicko-organizačného zabezpečenia zberu úrody, informovali o pripravenosti na výkup poľnohospodárskych produktov, o príprave a výkone sezónnych prác na poliach, ale aj napr. o ukončení procesu združstevňovania v okrese Galanta.¹⁵ Analyzovalo sa celkové kvalitatívne využitie organizácie práce, ako aj využitie strojov a mechanizmov. Dôraz sa kládol aj na zabezpečenie prieskumu pôdy, na zisťovanie výskytu množstva živín v nej. Okrem Povereníctva poľnohospodárstva a lesného hospodárstva tajomník František Dvorský úzko spolupracoval aj s Povereníctvom potravinárskeho priemyslu a výkupu pôdohospodárskych výrobkov a so Slovenským zväzom spotrebných družstiev, s jeho vrcholným orgánom predsedníctvom.

Vo svojich správach sa zaoberal aj problematikou hygieny a kvality výrobkov potravinárskeho priemyslu a výkupu, informoval o nutnosti skvalitnenia mraziarenských a chladiarenských technológií, poukazoval na preťaženosť mraziarní a chladiarní, zdôrazňoval efektívnosť výkonu bakteriologických vyšetrení najmä hydínového mäsa, aby prípadné škodliviny v ňom neboli zmrazené. Taktiež politika výkupu hydiny sa mala racionalizovať,

¹⁴ Bližšie o problematike pozri MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 986, zasadnutie P ÚV KSS, 22. 8. 1958

¹⁵ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 988, zasadnutie P ÚV KSS, 26. 9. 1958

rovnako ako export, najmä do Čiech. Požadoval, aby sa k tejto problematike neprístupovalo „povrchne a administratívne“.¹⁶

Zabezpečoval a koordinoval napr. vodohospodárske a melioračné úpravy v jednotlivých krajoch a okresoch. Išlo najmä o zabezpečenie sfôrmovania pracovných brigád v súčinnosti s Poverenictvom financií, Poverenictvom stavebníctva a Správou vodného hospodárstva. V problematike združstevňovania sa tajomník Dvorský staval za „presvedčovanie roľníkov“.¹⁷ Išlo o obce, v ktorých boli menšinové JRD, prípadne to boli obce bez JRD a výkup teda zabezpečovali jednotlivo hospodáriaci roľníci. V takomto duchu mali k tejto problematike pristupovať aj funkcionári na okresoch a priamo v obciach.

František Dvorský mal z pozície tajomníka ÚV KSS pomerne veľkú právomoc v kádovo-personálnej politike, v ktorej spolurozhodoval o obsadení riadiacich funkcií v potravinárskom a spotrebnom priemysle. Navrhol, prípadne potvrdzoval vo funkciách napr. riaditeľa Združenia hydinárskych podnikov, ale aj predsedu a funkcionárov Slovenského zväzu spotrebných družstiev Ing. Jána Marčeka, Jána Gregora a Františka Múčku.¹⁸

V správach a návrhoch, ktoré tajomník Dvorský prednášal na zasadnutiach predsedníctva (byra) ÚV KSS zdôrazňoval úzku prepojenosť riadiacej a kontrolnej práce, referoval o potrebe ďalšieho vzdelávania a výchove odborníkov v rezortoch poľnohospodárstva a potravinárstva. Pred začatím sezónnych prác pripravoval materiály pre stránice zložky v krajoch a okresoch najmä o problematike pracovnej disciplíny, správnej intenzity práce a efektívneho využitia mechanizmov. Išlo tu o to, „aby žatva netrvala príliš dlho, približne 14 – 18 dní; využitie kombajnov; oddelený zber, výmlat a uskladnenie osiva; kvalitný zber sladovníckeho jačmeňa“.¹⁹

Na zasadnutí predsedníctva (byra) ÚV KSS dňa 20. júna 1959 predložil František Dvorský rezolúciu byra ÚV KSS k plneniu úloh XI. zjazdu KSČ v poľnohospodárstve v kraji Nitra, ktorá názorne dokumentovala model vtedajšieho direktívneho poľnohospodárstva usilujúceho sa o dosiahnutie čo najvyššej intenzity. Dvorský v nej konštatoval nesplnenie „základnej úlohy v rozširovaní členskej a pôdnej základne JRD; neboli dosiahnuté hektárové

¹⁶ Bližšie o problematike pozri MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 989, zasadnutie P ÚV KSS, 10. 10. 1958; MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1001, zasadnutie P ÚV KSS, 13. 2. 1959

¹⁷ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1004, zasadnutie P ÚV KSS, 23. 3. 1959

¹⁸ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1007, zasadnutie P ÚV KSS, 22. 5. 1959

¹⁹ Bližšie o problematike pozri MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1010, zasadnutie P ÚV KSS, 12. 6. 1959

výnosy obilovín. Závažným nedostatkom bolo nespĺnenie výroby a dodávky bravčového mäsa. Zaostáva zavádzanie pokrokovej technológie hlavne v živočíšnej výrobe. Pri rozbere plnenia plánovaných úloh v poľnohospodárstve sa ukázalo, že práve úroveň riadenia je najslabším článkom v celom komplexe zabezpečovania poľnohospodárskej výroby. Vcelku je dosahovaná nízka intenzita výroby. Nesprávnou organizáciou zberu krmovín vznikli veľké straty a bola znížená ich kvalita.“²⁰ Východisko z tejto situácie videl v „efektívnom využití celej výmery poľnohospodárskej pôdy. V postupnom zúrodňovaní pôdy a rozširovaní vysoko produkčných pôd a v zveľaďovaní a rozširovaní tých kultúr a plodín, ktoré v miestnych podmienkach prinášajú maximálnu intenzitu výroby z jednotky plochy a maximálne zabezpečujú plnenie vytýčeného hlavného smeru výroby.“²¹

Pri referovaní o problematike výchovy a vyučovania na poľnohospodárskych lesníckych školách v školskom roku 1958/59 z pohľadu tajomníka Dvorského išlo najmä o sledovanie „úzkého spojenia školy so životom a plnenie uznesení straníckych orgánov o zabezpečení výhľadovej potreby odborných kádrov do roku 1970.“²²

V predvianočnom období informoval o zabezpečení vianočného trhu jednak základným spotrebným tovarom, ale aj sezónnym spotrebným tovarom a luxusnejším tovarom; kozmetikou, rôznymi darčkovými predmetmi, oblečením, bielizňou, luxusnejšou obuvou a pod.²³

Problematiku zásobovania obyvateľstva spotrebným tovarom obsahovala aj správa, ktorú tajomník Dvorský predložil začiatkom roku 1960, na zasadnutí predsedníctva (byra) ÚV KSS 12. februára 1960. Konštatoval sa v nej aj „nedostatok najmä detskej konfekcie, detskej a pracovnej obuvi, pracovných odevov, posteľnej bielizne a tiež stavebného a elektroinštaláčného materiálu a niektorých ďalších tovarov.“²⁴ Problém sa mal riešiť intenzifikáciou a zvyšovaním výroby „celoštátne a to najmä úpravou bilancií. Oddelenie (išlo o oddelenie poľnohospodárstva ÚV KSS, poznámka J. H.) je toho názoru, že u výrobných podnikov spotrebného priemyslu na Slovensku sú ďalšie možnosti zvýšenia výroby. Bolo by možné i teraz organizovať súťaž za úsporu materiálu a nadplánovú výrobu požadovaných

²⁰ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1011, zasadnutie P ÚV KSS, 20. 6. 1959

²¹ Tamže

²² MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1017, zasadnutie P ÚV KSS, 3. 10. 1959

²³ Bližšie o problematike pozri MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1020, zasadnutie P ÚV KSS, 7. 12. 1959

²⁴ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1027, zasadnutie P ÚV KSS, 12. 2. 1960

druhov výrobkov.²⁵ Tento proces tajomník Dvorský koordinoval s najviac zainteresovanými orgánmi štátnej správy – Povereníctvom potravinárskeho priemyslu na čele s Jozefom Gajdošíkom, Povereníctvom obchodu na čele s Ľudovítom Bortelom a Povereníctvom spotrebného priemyslu, ktoré viedol Miloš Hrušovský.²⁶

Na zasadnutí predsedníctva (byra) ÚV KSS dňa 29. apríla 1960 tajomník ÚV KSS František Dvorský predložil návrh novej organizačnej štruktúry Slovenského zväzu spotrebných družstiev, ktorá spočívala v jeho pretvorení na Slovenský výbor spotrebných družstiev. Slovenský výbor spotrebných družstiev ako „predstaviteľ masovej a spoločenskej organizácie spotrebného družstevníctva na Slovensku by najmä zastupoval záujmy spotrebného družstevníctva na Slovensku v ÚV SNF (Ústredný výbor Slovenského národného frontu), pred jeho zložkami a slovenskými národnými orgánmi; rozpracovával úlohy doručované SNR, ÚV SNF a jeho zložiek a informoval o týchto úlohách ÚSSD (Ústredný zväz spotrebných družstiev) a organizácie spotrebných družstiev na Slovensku. Vytvorením Slovenského výboru spotrebných družstiev sa prispôsobí organizácia spotrebných družstiev na Slovensku novému územnému usporiadaniu a novým podmienkam riadenia. Podľa doterajších prepočtov bude na Slovensku 32 JESD (Jednôt, ľudových spotrebných družstiev), ktoré budú mať pôsobnosť v každom novovytvorenom okrese, okrem okresu Bratislava – mesto. JESD budú priamo riadené tromi krajskými zväzmi spotrebných družstiev. Vplyv národných výborov bude zabezpečený podľa uznesení Ústredného výboru Komunistickej strany Československa v dňoch 7. a 8. 4. 1960.²⁷

Na zasadnutiach predsedníctva (byra) ÚV KSS tajomník Dvorský až do svojho odchodu z aparátu ÚV KSS ku dňu 31. júla 1960²⁸ aj naďalej informoval o opatreniach na zvyšovanie poľnohospodárskej výroby, na uplatňovanie veľkovýrobnej technológie v rozvoji chovu hovädzieho dobytku, na intenzifikáciu v ovocinárstve atď. Správy predkladal nielen s Michalom Chudíkom, ale aj s Alexandrom Dubčekom, alebo s Vasil'om Biľakom. K jeho najbližším spolupracovníkom patrili vedúci oddelenia poľnohospodárstva a lesného

²⁵ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1027, zasadnutie P ÚV KSS, 12. 2. 1960

²⁶ RÁKOŠ, E., RUDOHRADSKÝ, Š.: Slovenské národné orgány 1943 – 1968. Bratislava 1973, s. 187, 206.

²⁷ Bližšie o problematike pozri MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1033, zasadnutie P ÚV KSS, 29. 4. 1960

²⁸ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS – osobné spisy pracovníkov ÚV KSS – František Dvorský, arch. šk. č. 12

hospodárstva Štefan Sádovský a ostatní pracovníci oddelenia, napr. Anna Sasinková, Pavel Valuška, Cyril Ďuriček a iní.²⁹

František Dvorský od 1. augusta 1960 prešiel „z dôvodu verejného záujmu“ do funkcie vedúceho tajomníka KV KSS v Bratislave.³⁰ Členom sekretariátu a kandidátom predsedníctva (byra) ÚV KSS zostal aj naďalej a zasadnutí týchto volených orgánov sa zúčastňoval. Vo funkcii vedúceho tajomníka na KV KSS v Bratislave ostal do roku 1968. V období od roku 1969 do roku 1974 pôsobil ako mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec ČSSR v Maďarsku.

František Dvorský bol ženatý a s manželkou Zlaticou, rodenou Okoši mal dve deti, dcéru Natašu a syna Františka.³¹ Zomrel v Bratislave, vo veku 74 rokov 17. septembra 1996.

Písomnosti vzniknuté z činnosti tajomníka ÚV KSS Františka Dvorského sa dostali do Slovenského národného archívu v priebehu rokov 1990 – 1993 na základe ustanovenia § 3 odst. 3 písmeno b) ústavného zákona č. 460/1990 Zb. o prinavrátení majetku Komunistickej strany Česko – Slovenska ľudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky spolu s ostatnými písomnosťami zaniknutého Ústredného výboru KSS, ktoré boli v správe Ústavu sociálnych a politických teórií (bývalý Ústav marxizmu-leninizmu ÚV KSS).

Písomností je malé množstvo, len jedna necelá archívna škatuľa. Časovo zasahujú do obdobia rokov 1958 – 1960. Písomnosti prevzal Slovenský národný archív nespracované, len uložené v archívnej škatuli, bez akejkoľvek evidenčnej pomôcky. Jazykom písomností je slovenčina.

Pri usporadúvaní písomností sme postupovali na podľa vecného, obsahového členenia, kladúc dôraz na ich prehľadnosť a výpovednú hodnotu pre bádateľov. Za inventárnu jednotku sme zvolili vecne príbuznú skupinu písomností, prípadne len jednotlivinu. Dôraz sme kládli na zachovanie chronologickej postupnosti. Časový údaj vyskytujúci sa v zátvorke sme určili nepriamo, len na základe obsahu danej písomnosti. Pri spracúvaní písomností sme nevyradili žiadnu písomnosť. Duplikáty a multiplikáty sa nevyskytli. Vedomosť nemáme ani o pôvodných spisových obaloch.

²⁹ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS, arch. šk. č. 1034, zasadnutie P ÚV KSS, 20. 5. 1960

³⁰ MV SR – SNA Bratislava, Fond ÚV KSS – osobné spisy pracovníkov ÚV KSS – František Dvorský, arch. šk. č. 12

³¹ Tamže

Štruktúra fondového pododdelenia, ktorú sme vytvorili je nasledovná:

B. Volené orgány

B. IV. Písomnosti tajomníkov Ústredného výboru KSS

B. IV. VI. Tajomník Ústredného výboru KSS František Dvorský 1958 – 1960

B. IV. VI. 1. Národné hospodárstvo

Priemysel

Mäsový priemysel, Nábytkársky priemysel, Obuvnícky priemysel, Odevný priemysel, Papierenský priemysel, Sklársky priemysel

Poľnohospodárstvo

B. IV. VI. 2. Šport

B. IV. VI. 3. Bezpečnosť

B. IV. VI. 4. Intervencie, žiadosti, sťažnosti a ich riešenia, šetrenia

Časť **B. IV. VI. 1.** sme rozdelili na dve hlavné skupiny písomností Priemysel a Poľnohospodárstvo. Skupinu Priemysel sme rozčlenili na základe vecnej problematiky na menšie podskupiny: Mäsový priemysel, Nábytkársky priemysel, Obuvnícky priemysel, Odevný priemysel, Papierenský priemysel a Sklársky priemysel. V podskupine Mäsový priemysel sa nachádza spisový materiál ohľadom problematiky usporiadania inventarizačných rozdielov a vedenia agendy zlepšovacích návrhov v národnom podniku Mraziarne Bratislava. V podskupine Nábytkársky priemysel sa nachádzajú písomnosti súvisiace s výstavbou závodu na výrobu nábytku v okrese Sečovce. Do podskupiny Obuvnícky priemysel sme zaradili správy povereníka spotrebného priemyslu Miloša Hrušovského ohľadom nedostatočnej a nekvalitnej výroby obuvi v národnom podniku Závody 29. augusta Partizánske. V podskupine Odevný priemysel sa nachádzajú príjmy z Povereníctva spotrebného priemyslu o likvidácii nadnormatívnych zásob hubertusových látok a čisto hodvábných tkanín vo výrobnno-hospodárskej jednotke Odevné zásoby Viliama Širokého Trenčín. Písomnosti o výsledkoch šetrenia dodávok papiera z národného podniku Drevona pre vydavateľstvo Melantrich v Prahe sme zaradili do podskupiny Papierenský priemysel. Podskupinu Sklársky priemysel tvorí oznámenie povereníka spotrebného priemyslu Hrušovského so zamietavým posudkom sekcie pre kultúru bývania Ústrednej výtvarnej rady pri Ústave bytovej a odevnej kultúry v Prahe k výtvarno-umeleckému stvárneniu zdobenej sústavy „Zlatá Zuzana“, vyrábanej s Spojených sklárňach Lednické Rovne.

Písomnosti, ktoré sme zaradili do druhej hlavnej skupiny Poľnohospodárstvo sme nečlenili. Zaradili sme sem spisový materiál ohľadom riešenia problematiky zavedenia nového výkupu a plánovania poľnohospodárskej výroby, o prestavbe robotníckych mzdových sústav na štátnych majetkoch, o poskytovaní štátnych podpôr jednotným roľníckym družstvám pri živelných pohromách. Ďalej sa tu nachádzajú písomnosti o svojpomocnej investičnej výstavbe jednotných roľníckych družstiev, o zakladaní JRD v podtatranskej obci Važec.

Časť **B. IV. VI. 2.** tvorí prípis tajomníka Slovenského ústredného výboru Československého zväzu telesnej výchovy Tibora Donovala s pripomienkami k práci futbalovej sekcie Ústredného výboru Československého zväzu telesnej výchovy.

Časť **B. IV. VI. 3.** je tvorená spisovým materiálom týkajúcim sa trestného stíhania Jozefa Melega, riaditeľa Štátneho majetku v Liptovskom Mikuláši, ako aj ostatných vedúcich pracovníkov. Skupina bola obvinená z trestného činu rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve. V tejto časti sa ďalej nachádza žiadosť tajomníka ÚV KSS Františka Dvorského

podaná na Krajskú správu Ministerstva vnútra v Banskej Bystrici o vyšetrenie autonehody, ktorej bol sám účastníkom.

V časti **B. IV. VI. 4.** sa nachádzajú písomnosti, ktorých obsahom sú žiadosti, snahy o intervencie, sťažnosti, šetrenia, ktoré boli tajomníkovi ÚV KSS Dvorskému zasielané priamo žiadateľmi, súkromnými osobami, alebo inštitúciami. Nachádza sa tu napr. žiadosť bývalého riaditeľa hlavnej správy MTZ Povereníctva poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Štefana Mrázika o prešetrenie dôvodov jeho odvolania z funkcie, žiadosť Správy Tatranského Národného Parku v Tatranskej Lomnici o intervenciu ohľadom pomenovania nového balenia cigariet názvami Limba, Encián a Kriváň. Zaradili sme sem aj intervencie, ktoré inicioval sám tajomník ÚV KSS František Dvorský. Prihovárал sa napr. vo veci umožnenia pokračovania v štúdiu medicíny na Lekárskej fakulte v Brne Petrovi Hádlovi, intervenoval aj ohľadom umožnenia kúpeľnej liečby, zájazdov do ZSSR pre zaslúžilých členov strany. Je tu ďalej žiadosť hlavného redaktora Roľníckych novín Leopolda Podstupku ohľadom riešenia bytového problému vedúceho sekretára redakcie Štefana Ráca, riešenie bytového problému predsedu ZO KSS v Šuranoch Štefana Fiama.

Súčasťou čiastkového inventára je zoznam použitých skratiek a značiek a registre – zemepisný a osobný. Číslo uvedené pri hesle v registroch označuje číslo inventárnej jednotky. Z dôvodu veľmi malého množstva písomností sme register vecný nevytvorili.

Rozsah písomnosti pochádzajúcich z činnosti tajomníka Ústredného výboru KSS Františka Dvorského je síce nevelký, avšak svojou výpovednou hodnotou prispeje k rozšíreniu pramennej a dokumentárnej bázy pre bádateľov zaoberajúcich sa novšími hospodársko – politickými dejinami Slovenska.

Pri žiadosti o poskytnutie archívnych dokumentov na štúdium a pri citácii je potrebné uviesť názov archívneho fondu – ÚV KSS, názov fondového oddelenia – B. Volené orgány, názov fondového pododdelenia – B. IV. VI. Tajomník ÚV KSS František Dvorský a číslo inventárnej jednotky, prípadne archívnej škatule.

Použité pramene a literatúra:

- MV SR – Slovenský národný archív Bratislava, Fond ÚV KSS – zasadnutia sekretariátu, 28. 12. 1948, arch. šk. č. 1; 9. 7. 1949, arch. šk. č. 3
- MV SR – Slovenský národný archív Bratislava, Fond ÚV KSS – zasadnutia predsedníctva, 7. 10. 1953, arch. šk. č. 847; 23. 1. 1954, arch. šk. č. 855; 3. 7. 1954, arch. šk. č. 867; 17. 9. 1954, arch. šk. č. 873; 31. 3. 1958, arch. šk. č. 974; 23. 5. 1958, arch. šk. č. 981; 22. 8. 1958, arch. šk. č. 986; 26. 9. 1958, arch. šk. č. 988; 10. 10. 1958, arch. šk. č. 989; 13. 2. 1959, arch. šk. č. 1001; 23. 3. 1959, arch. šk. č. 1004; 22. 5. 1959, arch. šk. č. 1007; 12. 6. 1959, arch. šk. č. 1010; 20. 6. 1959, arch. šk. č. 1011; 3. 10. 1959, arch. šk. č. 1017; 7. 12. 1959, arch. šk. č. 1020; 12. 2. 1960, arch. šk. č. 1027; 29. 4. 1960, arch. šk. č. 1033; 20. 5. 1960, arch. šk. č. 1034;
- MV SR – Slovenský národný archív Bratislava, Fond ÚV KSS – A. Zjazdy, konferencie, A. VI. zjazd KSS, 16. – 18. 5. 1958, arch. šk. č. 51
- MV SR – Slovenský národný archív Bratislava, Fond ÚV KSS – osobné spisy pracovníkov ÚV KSS – František Dvorský, arch. šk. č. 12
- Encyklopédia Slovenska. Zv. I. Bratislava 1977.
- PEŠEK, J.: Centrum moci Aparát Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska 1948 – 1989. Bratislava 2006.
- RÁKOŠ, E., RUDOHRADESKÝ, Š.: Slovenské národné orgány 1943 – 1968. Bratislava 1973

B. IV. VI. 1. Národné hospodárstvo**1****Priemysel*****Mäsový priemysel***

29. jún 1959 – 19. január 1960

- 1 Problematika šetrenia a vykonávania opatrení ohľadom usporiadania inventarizačných rozdielov a agendy zlepšovacích návrhov v národnom podniku Mraziarne Bratislava

Nábytkársky priemysel

6. január 1960

- 2 Stanovisko povereníka spotrebného priemyslu Miloša Hrušovského k výstavbe nábytkárskeho závodu v okrese Sečovce

Obuvnícky priemysel

21. august 1959, 21. september 1959

- 3 Správy povereníka spotrebného priemyslu Miloša Hrušovského o nedostatočnej kvalite výroby v národnom podniku Závody 29. augusta Partizánske

Odevný priemysel

23. apríl 1960

- 4 Informácie povereníctva spotrebného priemyslu o likvidácii nadnormatívnych zásob hubertusových a čisto hodvábných tkanín vo výrobnno-hospodárskej jednotke Odevné zásoby V. Širokého v Trenčíne

Papierenský priemysel

1

19. január 1959, 2. február 1959

- 5 Informácie poverenika spotrebného priemyslu Miloša Hrušovského o výsledkoch previerky dodávok papiera z národného podniku Drevona pre vydateľský a nakladateľský podnik Československej strany socialistickej Melantrich v Prahe

Sklársky priemysel

25. marec 1960

- 6 Zaslanie zamietavého posudku sekcie pre kultúru bývania Ústrednej výtvarnej rady pri Ústave bytovej a odevnej kultúry v Prahe k výtvarnej úrovni hutnícky zdobenej súpravy „Zlatá Zuzana“, vyrábanej v Spojených sklárňach Lednické Rovne, závod Zlatno

Poľnohospodárstvo

13. jún 1958 – 18. jún 1960

- 7 Problematika výstavby montovaných kravínov v krajoch a okresoch Slovenska; súhlasné stanovisko tajomníka Františka Dvorského k iniciatíve predsedu Zboru poverenikov Rudolfa Strechaja ohľadom poskytnutia štátnej podpory pre jednotné roľnícke družstvá z dôvodov živelných pohrôm; problematika riešenia zavedenia nového systému výkupu a plánovania poľnohospodárskej výroby; hlásenie Okresného stavebného podniku pre poľnohospodársku a miestnu výstavbu a opravy v Šuranoch o splnení celoročného plánu stavebnej výroby a svojpomocnej investičnej výstavby jednotných roľníckych družstiev; problematika riešenia prestavby robotníckych mzdových sústav na štátnych majetkoch; správa Výboru Československých žien na Slovensku o zakladaní jednotného roľníckeho družstva v obci Važec; oznámenie tajomníka Františka Dvorského o pridelení cementu pre potreby JRD v Šuranoch

B. IV. VI. 2. Šport

1

(1960)

- 8 Pripomienky Slovenského ústredného výboru Československého zväzu telesnej výchovy k práci futbalovej sekcie ÚV ČSTV

B. IV. VI. 3. Bezpečnosť

23. júl 1959, 22. január 1960

- 9 Žiadosť námestníka Generálneho prokurátora pre Slovensko vo veci trestného stíhania Jozefa Melega a spol.; žiadosť tajomníka Františka Dvorského o vyšetrovanie autonehody, ktorej bol účastníkom

B. IV. VI. 4. Intervencie, žiadosti, sťažnosti a ich riešenia, šetrenia

16. jún 1958 – 9. august 1960

- 10 Šetrenie činnosti bývalého riaditeľa hlavnej správy materiálno – technického zásobovania Povereníctva poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Štefana Mrázika; žiadosť Správy Tatranského Národného Parku o intervenciu vo veci pomenovania nového balenia cigariet; intervencia tajomníka Františka Dvorského ohľadom štúdia Petra Hadla na Lekárskej fakulte v Brne; žiadosť Etely Šimovičovej o prijatie; sťažnosť Augustína Polakoviča na predsedu MNV v Borovciach Antona Drobného a tajomníka MNV Rudolfa Kučerku; prešetrenie sťažnosti na vedúcu predajne Gramo závody, národný podnik v Nových Zámkoch Alicu Scheerovú; žiadosť Boženy Mrázikovej vo veci štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského; posudok ZO KSS Slovenského vydavateľstva technickej literatúry na Brigitu Duchoňovú; žiadosť Františka Krajmera o intervenciu vo veci obsadenia výboru Zväzu poľovníckych ochranných

- 10 združení; intervencia tajomníka Františka Dvorského ohľadom umožnenia kúpeľnej liečby Štefanovi Semanovi, zaslúžilému členovi strany; zamietavé stanovisko k umiestneniu Ing. Dušana Janotu v Kabinete pre štúdium vývoja v poľnohospodárstve; intervencia tajomníka Františka Dvorského vo veci štúdia Eleny Klučárovej na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského; osobné a pracovné problémy Jána Kuruca; intervencia hlavného redaktora Roľníckych novín Leopolda Podstupku ohľadom riešenia bytového problému vedúceho sekretára redakcie Štefana Ráca; informácia o minulosti bývalého predsedu JRD v Čereňanoch V. Janíkoviča; žiadosť Štefana Dobrovodského o osobné stretnutie s tajomníkom Františkom Dvorským; intervencia tajomníka Františka Dvorského ohľadom prijatia žiačky Žarnocayovej na štúdium na Lekársku fakultu Univerzity Komenského; riešenie bytového problému Štefana Fiama; žiadosť Jozefa Horvátha o prijatie u tajomníka Františka Dvorského

Zoznam použitých skratiek a značiek

arch. šk.	archívna škatuľa
č.	číslo
ČSM	Československý zväz mládeže
ČSSR	Československá socialistická republika
Dr.	doktor
Ing.	inžinier
JRD	jednotné roľnícke družstvo
KSČ	Komunistická strana Československa
KSS	Komunistická strana Slovenska
KV KSS	krajský výbor Komunistickej strany Slovenska
MNV	miestny národný výbor
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
napr.	napríklad
odst.	odstavec
ONV	okresný národný výbor
OV KSS	okresný výbor Komunistickej strany Slovenska
P ÚV KSS	predsedníctvo Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska
ROH	Revolučné odborové hnutie
S ÚV KSS	sekretariát Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska
SNA	Slovenský národný archív
spol.	spoločníci

ÚV ČSTV	Ústredný výbor Československého zväzu telesnej výchovy
ÚV KSS	Ústredný výbor Komunistickej strany Slovenska
V. Široký	Viliam Široký
Zb.	zbierka
ZO KSS	základná organizácia Komunistickej strany Slovenska

SLOVENSKÝ NÁRODNÝ ARCHÍV

Register zemepisný**B**

Bratislava	1
Borovce	10
Brno, Česká republika	10

Č

Čereňany	10
----------	----

L

Lednické Rovne	6
----------------	---

N

Nové Zámky	10
------------	----

P

Partizánske	3
Praha, Česká republika	5, 6

S

Sečovce	2
Slovensko	7, 9

Š

Šurany

7

T

Trenčín

4

V

Važec

7

Z

Zlatno

6

SLOVENSKÝ NÁRODNÝ ARCHÍV

Register osobný

D

Dobrovodský, Štefan	10
Drobný, Anton, predseda MNV v Borovciach	10
Duchoňová, Brigita	10
Dvorský, František, tajomník ÚV KSS	7, 9, 10

F

Fiam, Štefan	10
--------------	----

H

Hadl, Peter	10
Horváth, Jozef	10
Hrušovský, Miloš, poverenik spotrebného priemyslu	2, 3, 5

J

Janota, Dušan, Ing.,	10
Janíkovič, V.	10

K

Klučárová, Elena	10
Krajmer, František, námestník povereníka poľnohospodárstva a lesného hospodárstva	10
Kučerka, Rudolf, tajomník MNV v Borovciach	10
Kuruc, Ján	10

M

Meleg, Jozef, riaditeľ Štátnych majetkov v Liptovskom Mikuláši	10
Mrázik, Štefan, riaditeľ hlavnej správy materiálno – technického zásobovania Povereníctva poľnohospodárstva a lesného hospodárstva	10
Mráziková, Božena	10

P

Podstupka, Leopold, hlavný redaktor Roľníckych novín	10
Polakovič, Augustín	10

R

Rác, Štefan, vedúci sekretár redakcie Roľníckych novín	10
--	----

S

Seman, Štefan	10
Scheerová, Alica, vedúca predajne Gramo	10
Strechaj, Rudolf, predseda Zboru povereníkov	7

Š

Šimoničová, Etela	10
-------------------	----

Ž

Žarnocayová	10
-------------	----

Obsah

	Strana
Úvod	2
Inventárny súpis	11
Zoznam použitých skratiek a značiek	18
Register zemepisný	20
Register osobný	22
Obsah	24

SLOVENSKÝ NÁRODNÝ ARCHÍV

Názov archívu: Slovenský národný archív Bratislava

Názov fondového pododdelenia: Tajomník Ústredného výboru KSS František Dvorský

Značka fondu: 101 – 36 – 017

Typ pomôcky: čiastkový inventár

Časový rozsah fondového pododdelenia: 1958 – 1960

Miesto uloženia fondového pododdelenia: Slovenský národný archív Bratislava

Počet inventárnych jednotiek: 10

Počet ukkladacích jednotiek: 1

Stav ku dňu: 31.12.2007

Fondové pododdelenie usporiadal: Mgr. Ján Hučko

Čiastkový inventár zostavil: Mgr. Ján Hučko

Počet strán: 25

Počet exemplárov: 5

Prepísala: Ivana Iváková

Zviazal: Roman Zelený

Čiastkový inventár posúdili: Mgr. Libuša Hrubá

Čiastkový inventár schválila: Vedecká rada Slovenského národného archívu